

چکیده آمار تجارت خارجی بخش کشاورزی و صنایع غذایی

در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷

و مقایسه آن با مدت مشابه سال های قبل

این گزارش با پردازش و تحلیل اطلاعات بخش کشاورزی و صنایع غذایی داده های آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه و برای اطلاع رسانی به فعالان اقتصادی و پژوهشگران ارائه می گردد. اطلاعات نه ماه اول سال جاری با داده های مدت مشابه شش سال گذشته (سالهای ۹۰ الی ۹۶) مقایسه شده است و در آن واردات محصولات اساسی کشاورزی و صنایع غذایی، صادرات محصولات عمده کشاورزی و صنایع غذایی و تراز تجاری نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷ و مدت مشابه سال های قبل نیز قید گردیده است.

❖ صادرات:

در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷، مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ۵۰۶۴ هزار تن و به ارزش ۴۷۶۵ میلیون دلار می باشد که از نظر وزن ۵,۸ درصد و از نظر ارزش ۱۴,۳ درصد کل صادرات کالاهای غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده است. ارزش صادرات نه ماهه نخست سال ۹۷ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۵,۳ درصد افزایش داشته و در مقایسه با کلیه سالهای قبل بالاترین رقم بوده است.

اقلام عمده صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی شامل انواع میوه های درختی به ارزش ۱۰۵۱ میلیون دلار با سهم ۲۲ درصد، انواع سبزیجات و محصولات جالیزی^۱ به ارزش ۷۹۷ میلیون دلار با سهم ۱۶,۷ درصد، شیر و فرآورده های آن به ارزش ۴۷۱ میلیون دلار با سهم ۹,۹ درصد، زعفران ۲۶۵ میلیون دلار با سهم ۵,۶ درصد و ماهی و میگو به ارزش ۲۴۲ میلیون دلار با سهم ۵,۱ درصد از کل ارزش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده است. بیشترین مقصد صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی (از نظر ارزش) به کشور های عراق، افغانستان، امارات متحده عربی، پاکستان، فدراسیون روسیه، هند، ترکیه، ویتنام، ترکمنستان و آلمان صورت گرفته که به ترتیب ۳۹,۵، ۱۲,۶، ۷,۵، ۶,۸، ۳,۲، ۲,۸، ۲,۴، ۲,۳، ۲,۳ و ۲,۱ درصد می باشد که در مجموع حدود

^۱ شامل: سیب زمینی، پیاز و موسیر، گوجه فرنگی، انواع کاهو، کلم و سایر سبزیجات تازه و یا خشک کرده و همچنین هندوانه، خیار و خربزه می باشد.

۸۲ درصد کل ارزش صادرات بخش کشاورزی کشورمان را بخود اختصاص داده اند (جدول ۱). متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۹۴۱ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیر نفتی کشور (۳۸۴ دلار) ۱۴۵ درصد بیشتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در نه ماهه نخست سال ۹۷، ۴۹۸۵۴ ریال و متوسط کل صادرات غیر نفتی کشور ۴۸۴۹۵ ریال بوده است.

جدول ۱- سهم کشورهای عمده از صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷

کشور	عراق	افغانستان	امارات متحده عربی	پاکستان	فدراسیون روسیه	هند	ترکیه	ویتنام	ترکمنستان	آلمان
سهم (%)	۳۹,۵	۱۲,۶	۷,۵	۶,۸	۳,۲	۲,۸	۲,۴	۲,۳	۲,۳	۲,۱

❖ واردات:

مقدار واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در نه ماهه نخست سال ۹۷، ۱۴۴۳۷ هزار تن با ارزش ۷۵۹۳ میلیون دلار بوده که به ترتیب از نظر وزن ۶۰ درصد و از نظر ارزش ۲۳,۳ درصد کل واردات کشور را شامل می شود. ارزش واردات در این مدت ۴,۹ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل و در مجموع نیز ۱۰,۸ درصد کمتر از میانگین سالهای برنامه پنجم توسعه بوده است.

اقدام عمده وارداتی محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در نه ماهه نخست سال ۹۷، شامل ذرت به ارزش ۱۴۹۵ میلیون دلار با سهم ۱۹,۷ درصد، برنج به ارزش ۱۰۲۹ میلیون دلار با سهم ۱۳,۶ درصد، دانه سویا به ارزش ۹۴۴ میلیون دلار با سهم ۱۴,۲ درصد، روغن نباتی به ارزش ۷۲۴ میلیون دلار با سهم ۹,۵ درصد، گوشت قرمز به ارزش ۵۸۷ میلیون دلار با سهم ۷,۷ درصد، کنجاله دانه های روغنی به ارزش ۳۸۳ میلیون دلار با سهم ۵ درصد، جو به ارزش ۴۲۱ میلیون دلار با سهم ۵,۹ درصد و انواع میوه به ارزش ۳۰۶ میلیون دلار با سهم ۴ درصد از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده که در مجموع حدود ۸۰ درصد ارزش واردات بخش کشاورزی را شامل می شوند. متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی بخش کشاورزی در نه ماهه نخست سال جاری، ۵۲۶ دلار می باشد، که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی کل کشور (۱۳۶۷ دلار) حدود ۶۲ درصد کمتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی وارداتی ۴۱۸۰۴ ریال و متوسط واردات کشور ۴۱۵۵۲ ریال بوده است.

کشورهای عمده طرف معامله از نظر ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از آنها به ترتیب شامل سوئیس ۱۲۰۴، هند ۱۰۲۵، امارات متحده عربی ۷۳۶، سنگاپور ۶۰۲، انگلستان ۵۳۰، هلند ۵۲۸، ترکیه ۳۶۸، فدراسیون روسیه ۳۵۹، برزیل ۳۰۷، پاکستان ۱۹۴ و آلمان ۱۹۳ میلیون دلار بوده که سهم هر یک از کشورهای فوق الذکر از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی به ترتیب ۱۵،۸، ۱۳،۵، ۹،۷، ۷،۹، ۷، ۶،۸، ۴،۸، ۴،۷، ۴، ۲،۶ و ۲،۵ درصد بوده که در مجموع ۷۹،۳ درصد کل ارزش واردات کشورمان را به خود اختصاص داده اند (جدول ۲).

جدول ۲- سهم کشورهای عمده از واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷

کشور	سوئیس	هند	امارات متحده عربی	سنگاپور	انگلستان	هلند
سهم (%)	۱۵،۸	۱۳،۵	۹،۷	۷،۹	۷	۶،۸
کشور	ترکیه	فدراسیون روسیه	برزیل	پاکستان	آلمان	
سهم (%)	۴،۸	۴،۷	۴	۲،۶	۲،۵	

❖ تراز تجاری:

تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷، ۲۸۲۹- میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۶،۷ درصد بهبود یافته است (ارزش صادرات ۳،۸ درصد و ارزش واردات ۴،۹ درصد کاهش داشته است) کسری تراز تجاری نه ماهه نخست سال ۹۷ نسبت به میانگین سالهای برنامه پنجم (۴۲۵۹- میلیون دلار)، ۳۳،۶ درصد بهبود داشته است.

جدول ۳- تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷ و مقایسه آن با مدت مشابه سالهای ۹۰ الی ۹۶

شرح	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷
مقدار صادرات	هزار تن	۲۵۵۵	۳۱۷۱	۳۰۱۱	۳۸۰۷	۳۶۰۳	۴۵۶۵	۴۳۹۲	۵۰۶۴
مقدار واردات	هزار تن	۹۱۰۴	۱۶۲۴۱	۱۲۰۵۰	۱۶۲۳۶	۱۳۵۱۲	۱۲۹۵۳	۱۴۱۴۹	۱۴۴۳۷
تراز وزنی	هزار تن	-۶۵۴۸	-۱۳۰۷۰	-۹۰۴۰	-۱۲۴۲۹	-۹۹۰۹	-۸۳۸۷	-۹۷۵۷	-۹۳۷۳
ارزش صادرات	میلیون دلار	۳۸۲۶	۴۵۴۲	۳۷۸۶	۴۷۴۴	۴۳۶۳	۴۶۲۹	۴۹۵۲	۴۷۶۵
ارزش واردات	میلیون دلار	۷۱۱۲	۱۰۱۹۴	۹۲۵۱	۹۲۳۳	۶۷۷۷	۶۶۹۲	۷۹۸۴	۷۵۹۳
تراز تجاری	میلیون دلار	-۳۲۸۶	-۵۶۵۲	-۵۴۶۵	-۴۴۷۹	-۲۴۱۴	-۲۰۶۳	-۳۰۳۲	-۲۸۲۹

❖ نهاده های کشاورزی

• آفتکش ها

در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷، جمعا ۸۵۲۴ تن آفتکش بصورت آماده مصرف و ۷۷۳۷ تن بصورت تکنیکال وارد کشور گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، آفتکش های آماده مصرف ۲۵,۸ درصد کاهش و تکنیکال ها ۱۴,۸ درصد کاهش نشان میدهد. در مجموع با تبدیل آفتکش های تکنیکال به آماده مصرف (با اعمال ضریب تبدیل ۲,۵) میتوان نتیجه گرفت که در نه ماهه نخست سال ۹۷ مقدار واردات آفتکش ها نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۸,۵ درصد کاهش دارد و در این رابطه سهم کاهش قارچ کش ها ۳۷ درصد و حشره کش ها ۱۳,۷ درصد و علف کش ها ۱۶,۷ درصد بوده است.

جمع کل ارزش آفتکش های وارداتی در نه ماهه نخست سال ۹۷، ۱۲۸ میلیون دلار می باشد که حدود ۹,۲ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل است.

در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷ مقدار ۱۷۵۸ تن آفتکش آماده مصرف و ۶۴۶ تن آفتکش تکنیکال جمعا با ارزش ۵۶۳۲ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۳۲,۹، ۵۰,۶ و ۱۵ درصد افزایش دارد.

• کود ها

کل واردات کود ها در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷، ۲۶۹ هزار تن با ارزش ۱۴۴ میلیون دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی ۳۱,۴ درصد و از نظر ارزش ۲۴,۶ درصد کاهش نشان می دهد. در بین انواع کود های وارداتی به ترتیب کودهای میکرو ۶۳ درصد، کودهای ازته حدود ۲۸ درصد، فسفره ۵۰ درصد و پتاسه ۳۱ درصد و NPK ۵,۶ درصد از نظر مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داشته اند.

در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷ مقدار ۲۹۸۸ هزار تن کود با ارزش ۷۲۷ میلیون دلار صادر گردیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۲۴,۸ و ۴۲,۸ درصد افزایش داشته است. ضمنا حدود ۹۹ درصد مقدار کودهای صادراتی کود اوره بوده است.

• بذر

در مجموع کل واردات بذر و سایر اندام های تکثیر شونده گیاهی در نه ماه نخست سال ۱۳۹۷، ۵۷۴۶ تن با ارزش ۸۶ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی حدود ۶۰ درصد و از نظر ارزش ۲۶,۴ درصد کاهش نشان میدهد از بین بذور مهم مقدار واردات بذر سبزیجات با کاهش ۷۱ درصدی و بذر ذرت

با کاهش ۳۷ درصدی روبرو بوده است. لیکن بذر چغندر قند و بذر سیب زمینی به ترتیب ۱۲,۸ درصد و ۳۵,۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته اند.

در نه ماهه نخست سال ۱۳۹۷ جمعا مقدار ۵۵۷۳ تن بذر و سایر اندامهای تکثیر شونده گیاهی با ارزش ۱۹۱۴۱ هزار دلار صادر گردیده که بخش اعظم آن مربوط به سایر اندامهای تکثیر شونده می باشد. این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار ۵,۷ درصد و از نظر ارزش ۶۰ درصد افزایش نشان میدهد.

❖ میزان بارندگی:

طی سه ماه گذشته از سال آبی ۱۳۹۷-۹۸ میزان بارندگی ۹۲,۱ میلیمتر بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۲۱۳,۳ درصد افزایش و در مقایسه با بلند مدت (۵۰ ساله) نیز ۴۹,۳ درصد افزایش داشته است.

تهیه شده در گروه کشاورزی

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب

عبدالرحیم خسروی - روجا کیان پور